

CANON 15x50 IS UD All Weather

Paino (paristojen ja hihnan kanssa)	1216g
Korkeus	193mm
Leveys	152mm
Okulaarien välimatka	57-75mm
Katseluväli (eye-relief)	n.15mm
Lähitarkennusetäisyys	n.5.5m
Kuvakulma	4.5°
Subjektiivinen kuvakulma	67.5°
Suositus hinta	9200,-
Takuuaika	1 vuosi

Nykyiset kiikarit ja kaukoputket ovat pääsääntöisesti jo niin hyviä, että niitä testatessa ja vertaillaessa tulee väkisinkin kiinnittäneeksi päähuomionsa melko pieniin eroihin optisissa ominaisuuksissa sekä osittain makuasioiden puolelle meneviin piirteisiin käyttöominaisuuksissa. Tällä kertaa testattavana oleva Canonin uusimman polven kuvanvakaajakiikari on kuitenkin toista maata, ja pakottaa testaajan (ja myös käyttäjän) arvoimaan ei vain itse kiikaria, vaan uudelleen myös omia käyttötottumuksiaan, ennakoasenteitaan ja prioriteettejaan. Ulkomailta kantautuneiden kokemusten mukaan Canon olisi tähän malliin onnistunut korjaamaan aikaisempien mallien ehkä pahimman puutteen - kiikarien taipumuksen jäädä virheelliseen kollimaatioon eli 'karsastamaan' kun vakaaja ei ole käytössä - ja olin siksi halukas testaamaan ne perusteellisesti. Optifocus Oy:n välityksellä tarjoutui sitten tilaisuus käyttää maahantuojan omistamaa Canon 15x50 IS -kiikaria vajaan kahden viikon ajan maaliskuun loppupuolella. Jos kokemukseni pitäisi yrittää summata yhteen lauseeseen, oli vaikutelma jotenkin samantapainen kuin joskus nuoruudessa kun ensimmäistä kertaa pääsi käyttämään kunnollista lintukaukoputkea. Kun vaimoni - joka ei harrasta lintuja mutta on kyllä usein käyttänyt kiikareita - katsoi ensimmäistä kertaa Canonilla ja kytki vakaajan päälle, häneltä pääsi spontaani "Vau!"

15x50 IS USD on kiikariksi verrattain suuri ja raskas. Hyvän vertailukohtaan saa Zeissin, Leican ja Swarovskin 45-56 millisistä kattoprismakiikareista tai vanhanaikaisista 7-10x50 mm porroista. Esimerkiksi Zeissin 15x60 porroprismakiikarit ovat kuitenkin selvästi suuremmat ja kömpelömmät. Viisitoistakertaisia vain satunnaisesti aiemmin käyttäneenä olin hämmästynyt siitä, kuinka helppoa Canonilla oli katsoa myös ilman vakaajaa. Kuva toki heiluu totuttua enemmän, mutta esimerkiksi hiukankin etäämmällä lentäviä lintuja seurattaessa kohteen tarkastelu oli suhteellisen helppoa. Paikallaan oleva kohde näyttää terävältä ja suurelta, mutta heiluu tietenkin levottomasti. Kun kokeilija sitten ensimmäistä kertaa kytkee vakaajan päälle valtaa hämmästys lähes väkisinkin hänen mielensä: kuluu vaimea naksahdus, ja noin sekunnissa kuva ikään kuin jähmettyy paikalleen vain heikon, rauhallisen keinunnan jäädessä muistuttamaan siitä, että alla ei olekaan kolmen kilon jalustaa ja videopäätä vaan vain omat kädet ja käsivarret. Ruokinnalla pikkulintuja seurattessani minun oli vaikea välttää vaikutelmaa, että katsoinkin hyvin kuvattua luontovideota. Huomasin seuraavani kuinka järripeipon nokka ja kieli toimivat sen nielaistessa siemenen sekä tarkastelevani punatulkun ja sinitaisen höyhenpuvun vivahteita ja kuluneisuutta. Rauhallisesti paikallaan olevaa kuvaa katsoessa aivot saavat enemmän aikaa paneutua tärkeisiin yksityiskohtiin, ja juuri tässä mielessä Canonilla katseleminen muistuttaa enemmän kaukoputken kuin kiikarin käyttöä. Staijaustilanteissa vakaaja toistuvasti auttoi selvittämään kaukaisesta linnusta oliko sitä syytä tarkastella kaukoputkella vai ei.

Jokaisella hopeareunuksella on kuitenkin tumma pilvensä, eikä Canonin kuvanvakaajankaan toiminta valitettavasti ole täydellistä. Vakaajan ollessa päällä ei kuva nimittäin koko ajan pysy terävyydeltään optimaalisena. Canon käyttää gyroskooppisia liiketunnistimia ja mikroprosessoriohjattuja

muuttuvakulmaisista prismoja, joiden avulla kiikarin optiset akselit pyritään pitämään paikallaan kiikarin ulkoisesta liikkeestä huolimatta. Oletan terävyyden vaihtelun johtuvan siitä, että työskennellessään korjausprisma muuttaa koko ajan muotoaan tason ja loivien kiilamuotojen välillä, ja kiilanmuotoinen prisma aiheuttaa periaatteessa valopisteiden hajoamista pieniksi spektriläikiksi. Ilmiön häiritsevyys vaihteli sen mukaan miten paljon kiikarit käytettäessä heiluivat kadoten lähes kokonaan jos kiikari heiluu vain vähän, mutta ollen ajoittain varsin huomattava. Jotkut katsojat eivät havainneet sitä edes sen jälkeen kun olin siitä maininnut, toiset havaitsivat sen mutta eivät pitäneet sitä häiritsevänä, ja eräitä se taas ärsytti niin paljon, että he kokivat kiikareiden käytön epämiellyttäväksi ja rasittavaksi. Itseäni ilmiö vaivasi aluksi paljonkin, mutta käyttökokemuksen karttuessa yhä vähemmän. Alkuvaiheessa yritin aina aktiivisesti korjata kuvaa tarkentelemalla, okulaarisäätöä korjaamalla ja muuttamalla kiikareiden asentoa silmiini nähden. Lopulta huomasi saavani parhaan tuloksen kun tarkensin kiikarit ensin kohteeseen ilman vakaajaa, kytkin sitten vakaajan päälle, ja korjasin tämän jälkeen tarkennusta vain vähän ja vain kuvan näyttäessä muutenkin terävimmältä. Usein myös auttoi kytkeä vakaaja pois päältä ja välittömästi jälleen toimintaan. Varsinkin normaalissa lintujen katselussa ei minulla tämän oppimisen jälkeen juuri ollut ongelmia.

Erotuskykytesteissä tämä "pumppausilmiö" vaikutti kuitenkin jonkin verran enemmän, koska niissä katsoja yrittää koko ajan nähdä oman silmänsä erotuskyvyn ääri rajoilla olevia yksityiskohtia. Toinen vakaajan toiminnan kielteinen piirre liittyy juuri siihen, että se pyrkii pitämään kuvan paikallaan. Panoroidessahan tämä on sekä mahdotonta että nimenomaan ei-toivottavaa. Vakaaja toimii tällöin niin, että se ikään kuin yrittää lukita kuvan paikoilleen, päästää sen sitten irti, pysäyttää taas ja niin edelleen. Ensimmäisissä Canonin vakaajakiikareissa tämä näkyi selvähkönä nykimisenä kuvassa, mutta tähän malliin Canon on huomattavasti pienentänyt korjausliikkeen porrastusta, jolloin panoroidessa näkyy enää eräänlaista vähäistä värinää tai epätarkkuutta joka panoroinnin loppuessa tasoittuu noin puolessa sekunnissa jälleen vakaaksi kuvaksi. Värinä näkyy myös enemmän itse taustassa kuin seurattavassa kohteessa, ja lentävien lintujen katsominen vakaajan kanssa onnistui enimmäkseen oikein hyvin. Lähellä olevien liikkuvien kohteitten katseluun Canon ei sovellu yhtä hyvin, mutta syynä on ennemminkin viisitoistakertaisesta suurennuksesta johtuva heikko syväterävyys joka pakottaa jatkuvasti tarkentamaan alle sadan metrin etäisyyksillä. Staijasetäisyyksillä tarkennukseen ei puolestaan juuri tarvitse koskea, ja kaukana lentävistä linnuista saakin Canonilla todella paljon irti.

Yllä olen pyrkinyt kuvaamaan sekä vakaajan toiminnan hyviä puolia että myös mahdollisimman yksityiskohtaisesti sen puutteita, sillä kyseessä on uusi ja useimmille myös outo tekniikka. Testasin kuitenkin myös kiikarin "normaalin" optisen suorituskyvyn perinteiseen tapaan, jolloin osoittautui että Canon on onnistunut luomaan myös erinomaisen kiikarin eikä vain mielenkiintoista teknistä laitetta. Kuva on kirkas, avara ja helppo katsoa. Normaalissa katselussa terävyys vaikuttaa erinomaiselta. Kontrasti on oikein hyvä, joskaan ei aivan yhtä jyrkkä kuin parhailla 8-10x kiikareilla. Värientoisto on hyvä ja värit toistuvat kirkkaina, mutta kuvassa on selvää kellertävää korostusta enemmän kuin huippukiikareissa yleensä. Lähtöpupilli on vain 3.3mm, joten värien erottuminen hyvin hämärässä kärsii jonkin verran. Toisaalta suuri suurennos auttaa yksityiskohtien erottamista yhtäläillä niukassa kuin runsaassakin valossa, ja vielä lähes pimeässäkin Canonilla erottui enemmän yksityiskohtia kuin parhailla 8-10 kertaisilla kiikareilla. Kuvan reuna-alueen laatu on poikkeuksellisen hyvä: kuvataso ei kaareudu lainkaan, jolloin kuva on yht'aikaa terävä sekä keskellä että reunoissa, ja reunaresoluutio on vain noin puolta heikompi kuin kuvan keskustan resoluutio. Tyynyvääritystä esiintyy jonkin verran, mutta panoroidessa ei häiritsevää karuselliefektiä juuri ole. Syväterävyys on suurennoksesta johtuen heikko: äärettömään tarkennettuna kiikareilla näkee terävästi noin sataan metriin. UD-lasin käyttö saa odottamaan poikkeuksellisen hyvää toisiokirjon korjausta, mutta tässä suhteessa kiikari on yllättäen vain keskinkertainen. Kontrastikkaitten kohteiden - kuten esimerkiksi taivasta vasten lentävien lintujen - ympärille muodostuu helposti selvä kellanvihreä tai purppuranvärinen reunus. Tämä on kuitenkin tyyppillistä paljon suurentavien kiikareiden kohdalla, eikä mitenkään poikkeuksellista myöskään normaalikokoisissa kiikareissa. Vastavaloon katselu ei kirkkaina ja lumisina maaliskuun päivinä tuottanut mitään ongelmia, ja auringonlaskun aikana auringon viereen katsottaessakin

heijastumat pysyivät kohtuullisesti kurissa, joskaan eivät niin hyvin kuin esimerkiksi ALULAn 4/2000 kiikaritestin parhailla malleilla. Yöllä tähtitaivasta katseltaessa heijastukset pysyivät myös vähäisinä, mutta vakaajaa käytettäessä edellä mainittu 'kiilaefekti' sai tähdet ajoittain näyttämään pisteen sijasta viuhkamaisilta. Kiikareitten kollimaatio (lintumiesslangilla "prismiksen" puuttuminen) oli myös varsin hyvä sekä ilman vakaajaa että vakaajan kanssa - tässä yksilössä esiintyi vain vähäistä pystysuuntaista porrastusta, joka sekin ilmeisesti olisi takuun puitteissa mahdollista säädättää pois, ja myöhemmin kokeilemassani toisessa yksilössä kollimaatio oli virheetön. Yleisvakutelmani siis on, että pelkästään kiikareina arvioituna Canonit ovat erittäin korkealaatuiset ja suositeltavat sinänsä rajallisilla viisitoistakertaisten markkinoilla.

Erotuskykytestit tehtiin ALULAn 4/2000 kiikaritestistä tutulla setelitestillä, mutta tällä kertaa sisätiloissa jolloin valaistuksen tasaisuus oli helpommin hallittavissa. Vertailukiikareina käytettiin Leican 8x32, Nikonin 10x42 SE ja Zeissin 15x60 -malleja, ja kaikki kiikarit olivat jalustalla, Canonissa vakaaja poiskytkettynä. Kahden testaajan saamista tuloksista laskin seuraavat erottumisetaisyyskeskiarvot: Leica 4.56, Nikon 5.72 sekä Canon ja Zeiss 8.47 metriä. Tulokset ovat todennäköisten virhemarginaalien puitteissa aivan suurennussuhteitten erojen mukaisia. Toisin sanoen Canoninkin kohdalla voidaan sanoa testaajien näöntarkkuuden asettaneen erotuskyvyn rajat, niin kuin tietenkin huippukiikareilla pitääkin olla. Ilman jalustaa vakaajan kanssa Canonin tulos oli 8.22 metriä. Käsivaralta Zeissin ja Canonin (nyt siis ilman vakaajaa) tulos oli keskimäärin 7.5, Nikonin noin 4.6 ja Leican noin 3.5 metriä. Näissä käsivaratuloksissa yllättävää on se, että suuremmat suurennokset antoivat suhteellisesti ottaen paremmat tulokset. Viivoituksen erottumisena hyväksyttiin kuitenkin hyvinkin lyhytaikaisesti, ikään kuin välähdyksenomaisesti tapahtunut erottuminen, ja voi olla että suurempien kiikareitten suurempi massa antoi niille etua. Joka tapauksessa käsivaralta subjektiivisten tekijöitten osuus testauksessa korostuu. Vakaajan toiminnan testaamiseksi tehtiin myös ulkona (Helsingissä 27.3. klo 19.45-20.00, aurinko juuri laskenut, selkeä sää) koe, jossa Canonilla ja Leican 8x32:lla käsivaralta luettiin harmaalokin värihengasta (valkea C, #C5S26) ja mitattiin miltä etäisyydeltä kyettiin varmuudella erottamaan toisistaan numero 5 ja kirjain S. Leicalla kahden testaajan saamien etäisyyksien keskiarvo oli 20.5 ja Canonilla 44.9 metriä. Käsivaratuloksista nähdään siis, että Canonilla pystyy vakaajan kanssa erottamaan yksityiskohtia 1.8 - 2.3 kertaa kauempaa kuin tavallisilla kiikareilla. Lisäksi vakaa kuva antaa enemmän aikaa analysoida näkemäänsä, joten määritystilanteissa ero saattaa entisestään korostua. Tässä ei siis ole kyse mitenkään vähäisistä eroista. Joku voisi tosin huomauttaa, että tavallisia kiikareita olisi pitänyt testata seipiön kanssa eikä käsivaralta. Näin saattaa olla, mutta kokemuksen mukaan seipiön käyttö ei kovinkaan paljon paranna varsinaista erotuskykyä vaan vaikuttaa enemmänkin käyttömukavuuteen ja torjuu ennenaikaista väsymistä. Jokainen voi myös itse kokeilla omalla kiikarillaan kuinka paljon seipiö vaikuttaa, ja käyttää näin saamaansa korjauskerrointa tässä esitettyihin tuloksiin.

Kiikarin muotoilu ja käyttöominaisuudet ovat suhteellisen onnistuneet. Okulaarikupit ovat kuitenkin poikkeus: ne ovat kumiset ja vanhanaikaisesti alaspainettavat, ja niiden halkaisija molemmissa asennoissa on 47mm. Tämä on niin paljon, että vähänkin tukevanenäisemmän on vaikeata saada kiikaria sopimaan silmilleen. Alaspainetuilla silmäkupeilla on myös taipumus omia aikojaan poksahdella takaisin ylös. Useimmille silmälasin käyttäjille katseluväli on luultavasti riittävä, eikä silmälasien kanssa okulaarien koostakaan ole haittaa. Tarkennusjärjestelmä on sisäinen, ja valmistaja puhuu rankkasateenkestävästä jokasään käytettävyydestä. Maaliskuun pikkupakkasissa kaikki vakaajaa myöten toimi kuten pitääkin. Canonin mukaan kiikari toimii -10 - +45 asteen lämpötiloissa. Tarkennus oli pehmeä ja hyvin tarkka, sillä säätöpyörän liike on välitetty hitaaksi (noin 430° 5.5 metrissä äärettömään). Säätöpyörän sijainti on kuitenkin liiaksi takana, jolloin kiikaria painopisteen ja muotoilun kannalta parhaasta kohdasta pidellessä siihen ei sormella ylety. Tämä on harmillista kiikarissa, jota joutuu tarkentamaan normaalia enemmän. Vakaajan käynnistyspainike on sitävastoin varsin hyvässä paikassa oikean käden etu- tai keskisormen alla. Jatkuva painaminen pitää vakaajan päällä kunnes painaminen lopetetaan, ja lyhyellä painalluksella vakaajan saa pysyvästi päälle. Uusi lyhyt painallus kytkee vakaajan jälleen pois käytöstä, ja laitteessa on myös automatiikka joka kytkee vakaajan pois noin viiden minuutin kuluttua jos se on unohtunut päälle. Vakaajan

toiminnasta ilmoittaa pieni vihreä valodiodei napin vieressä, mutta sen paikka on sikäli huonosti valittu, että kaulalla roikkuvasta kiikarista käyttäjä itse ei sitä näe. Kiikarin alapuolella keskellä on tasainen alue, josta löytyy jalustakierre seipiön kiinnitystä varten (kerrankin oikeassa paikassa niin että mitään sovitteita ei tarvita) ja paristokotelon kansi. Paristokotelon kannen lukitusmekanismi on kameroista tuttu kolikolla käännettäväksi tarkoitettu nasta, joka ei maastossa kohmeisilla sormilla ole mikään kaikista toimivin ratkaisu. Paristoja myös kuluu käytössä. Tarkaa aikaa on mahdoton antaa, mutta Canonin mukaan alkaaliparistot riittävät huoneenlämmössä yli kahden tunnin jatkuvaan vakaajakäyttöön. Retkipäiväksi kannattanee siis laittaa tuoreet paristot kiikariin ja varapari taskuun. Onneksi kiikari kuitenkin toimii myös erinomaisesti kahdella AA-kokoisella 1600 mAh NiMH-akulla, joiden käyttöaika yhdellä latauksella riittää hyvinkin pitkän päivän tarpeeseen. Canonilta saa myös vyöllä tai taskussa kannettavan, johdolla kiikarin paristotilaan kytkettävän paristokotelon lisävarusteena. Siinä käytetään neljää D-kokoista paristoa, joilla käyttöaika on noin 14-kertainen vakioparistoihin verrattuna. Kotelo paristoinen painaa 790 grammaa. Kiikarin mukana tuleviin varusteisiin kuuluu puolipehmeä, hyvin suunniteltu kotelo ja sangen vaatimaton kantohihna. On anteeksiantamatonta, että kiikarin mukana ei tule okulaarien sadesuojaa joka on kenties välttämättömin minkä tahansa kiikarin varuste. Canonin okulaarit ovat lisäksi niin suuret, että ainoa löytämäni tarpeeksi suuri okulaarisuoja on Fujinonin merikiikareihin kuuluva. Tämän kokoinen kiikari tarvitsisi myös leveämmän ja pehmeämmän hihnan ollakseen miellyttävä kantaa. Näissä kahdessa suhteessa Canon on yksinkertaisesti karsinut kustannuksia väärässä paikassa.

Yhteenvedon laatiminen tällaisesta kiikarista on vaikeaa. Toisaalta sillä pystyy erottamaan ja tunnistamaan kohteet noin kaksi kertaa kauempaa kuin tavallisilla kiikareilla, toisaalta taas viisitoistakertainen suurennos ja sen seurauksena huomattavasti kaventunut näkökenttä ja lisääntynyt tarkentamistarve, suurehko koko ja paino sekä vakaajan toiminnan edellämäinitut puutteet tekevät Canonin käytön totuttua työläämmäksi. Tavallaan ne asettuvat sekä suorituskyvyltään että käytettävyydeltään kiikareiden ja kaukoputkien välimaastoon. Käyttömukavuudessa ja nopeudessa ne ovat kuitenkin varsin lähellä normaalikiikareita, eivätkä suorituskyvyssä jää kovinkaan kauas kaukoputkesta 20x suurennoksella. Kahden viikon maastokäyttö ei riittänyt osoittamaan missä määrin Canon omalla kohdallani korvaisi normaalin kiikarin, mutta yhtään sellaista tilannetta ei ehtinyt tulla vastaan jossa olisin harmitellut ettei tavallisia kympejäni tullut otettua mukaan. Vesillä liikuttaessa vakaajakiikarit ovat ylivoimaiset, ja niitä kannattaa myös harkita jos harrastaa sellaista retkeilyä, jossa kaukoputkea ei voi kuljettaa mukanaan tai ei useinkaan ehdi saada käyttövalmiiksi ennen kuin tilanne on jo ohi. Testitulosten ja käyttökokemusteni perusteella suosittelen ehdottomasti Canoniin tutustumista, mutta näin ainutlaatuisia laitetta on jokaisen sen hankintaa harkitsevan tavallistakin suuremmalla syyllä kokeiltava itse.

Kimmo Absetz